

Tisková zpráva

Obavy veřejnosti spojené se šířením koronaviru - Naše společnost - speciál - květen 2020

- ⊙ Více než tři čtvrtiny dotázaných se obávají o zdraví svých blízkých (37 % rozhodně) a zhoršení ekonomické situace v České republice (31 % rozhodně).
- ⊙ Čtvrtina dotázaných má obavy ze zhroutení zásobování, necelá třetina z nedostatečných kapacit nemocnic.
- ⊙ O vlastní zdraví se obává necelá polovina dotázaných, více se obávají lidé v seniorském věku, výrazně více pak lidé s horším zdravotním stavem.
- ⊙ Obavy ze zhoršení ekonomické situace domácnosti jsou podmíněny jejím sociokenomickým statutem – výrazně méně obav mají podnikatelé a také důchodci, více obav lidí s dělnickými profesemi. Výrazně větší vliv na tyto obavy má subjektivní hodnocení materiálních podmínek domácnosti.
- ⊙ Hodnocení účinnosti opatření vlády v souvislosti s pandemií se nijak nepromítá do obav o zdraví, pozitivní hodnocení ekonomických opatření zmírňují obavy ze zhoršení ekonomické situace v ČR.

Zpracoval:

Milan Tuček

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Tel.: 210 310 586; e-mail: milan.tucek@soc.cas.cz

Centrum pro výzkum veřejného mínění se ve svém speciálním výzkumu zaměřilo na koronavirovou krizi a zkušenosti občanů s ní. Speciální výzkum byl proveden v rámci projektu Naše společnost, za otázky a design šetření zodpovídá CVVM, data sbírala společnost Median.

V rámci šetření byla respondentům položena otázka, v jaké míře se obávají o zdraví, zhoršení ekonomiky, potíží v zásobování a nedostatečné kapacity nemocnic.¹

Tabulka 1: Míra obavy v souvislosti se šířením koronaviru (v %)

	Rozhodně se obává	Spíše se obává	Spíše se neobává	Rozhodně se neobává	Neví
O vlastní zdraví	16	31	42	11	0
O zdraví blízkých	37	39	20	3	1
Zhoršení ek. situace domácnosti	17	36	36	10	1
Zhoršení ek. situace ČR	31	48	16	2	3
Zhoršení ek. situace EU	21	43	21	7	8
Zhoršení ek. situace ve světě	26	42	21	4	7
Zhroutení zásobování	7	18	44	30	1
Nedostatečná kapacita nemocnic	8	22	48	20	2

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál 2020, 7. – 23. 5. 2020, 1043 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

Veřejnost se nejvíce obává o zdraví svých blízkých (76 % dotázaných, v tom 37 % rozhodně) a zhoršení ekonomické situace v ČR (79 %, ale relativně nižší podíl rozhodných obav – 31 %). Na třetím místě je zhoršení ekonomické situace ve světě (68 %), následuje zhoršení ekonomické situace v Evropě (64 %). Zhoršení ekonomické situace

¹ Otázka: „Jak moc, pokud vůbec, se v souvislosti se šířením koronaviru obáváte: a) o vlastní zdraví, b) o zdraví svých blízkých, c) zhoršení ekonomické situace Vaší domácnosti, d) zhoršení ekonomické situace České republiky, e) zhoršení ekonomické situace Evropské unie, f) zhoršení ekonomické situace ve světě, g) zhroutení zásobování (potravinami, léky apod.) v České republice, h) nedostatečné kapacity nemocnic v České republice. Varianty odpovědí: rozhodně se obávám, spíše se obávám, spíše se neobávám, rozhodně se neobávám.“

vlastní domácnosti se obává zhruba polovina dotázaných (53 %), podobně pak o své zdraví (47 %). Obavy s nedostatečné kapacity nemocnic sdílí 30 % dotázaných, obavy ze zhroutení zásobování 25 % dotázaných.

Faktorová analýza podle očekávání odhalila dva faktory, které vyčerpaly 60 % variace odpovědí. Do jednoho faktoru se spojily položky zjišťující obavy ze zhoršení ekonomické situace na různých úrovních, včetně rodinné. Druhý faktor zahrnul obavy o zdraví, kapacitu nemocnic a zhroutení zásobování. Částečně se do něj zařadila i zhoršená ekonomická situace rodiny. Pro ilustraci míry zkorelovanosti položek v jednotlivých faktorech uvádíme vazbu mezi obavou o vlastní a zdraví a nedostatečnou kapacitou nemocnic (viz tabulku 2).

Tabulka 2: Obava o vlastní zdraví a nedostatečná kapacita nemocnic (v %)

Zdraví/nemocnice	Rozhodně se obává	Spíše se obává	Spíše se neobává	Rozhodně se neobává
Rozhodně se obává	25	31	30	12
Spíše se obává	10	30	43	15
Spíše se neobává	1	15	61	21
Rozhodně se neobává	1	14	42	42

Dopočet do 100% tvoří odpovědi „neví“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál 2020, 7. – 23. 5. 2020, 1043 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

Podmíněnosti obav základními sociodemografickými charakteristikami není až tak významná, jak by se mohlo očekávat na základě veřejného diskurzu o koronavirové epidemii. Analýza potvrdila, že ve zjišťovaných obavách v určité míře se projevuje věk (nejvíce u položky „vlastní zdraví“ – ohrožená skupina seniorů), zdravotní stav (obava o vlastní zdraví) pohlaví (nejvíce u položky „obava o zdraví blízkých“ – empatie žen), vzdělání (nejvíce u „zhoršení ek. situace ČR – informovanost související s dosaženým vzděláním): viz následující tabulky 3-6. Uvedené vazby se projevují i v dalších položkách, ale ještě méně průkazně. Zvolili jsme prezentaci výsledků pomocí (úplných) tabulek místo obvyklého postupu v našich tiskových informacích, kdy vybíráme a komentujeme jen významné hodnoty, protože nám jde o to ukázat i méně významné rozdíly a drobné nuance.

Tabulka 3: Obava o vlastní zdraví podle věkových kohort (v %)

	Rozhodně se obává	Spíše se obává	Spíše se neobává	Rozhodně se neobává
18-24	15	15	49	20
25-34	12	27	48	13
35-44	16	27	42	14
45-54	15	35	39	11
55-64	16	33	42	9
65+	22	38	34	5
Celkem	16	31	42	11

Dopočet do 100% tvoří odpovědi „neví“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál 2020, 7. – 23. 5. 2020, 1043 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

Tabulka 4: Obava o vlastní zdraví podle zdravotního stavu (v %)

	Rozhodně se obává	Spíše se obává	Spíše se neobává	Rozhodně se neobává	Zdravotní stav
Velmi dobrý	11	18	52	19	19
Dobrý	14	30	43	12	44
Průměrný	18	37	39	6	28
Špatný + Velmi špatný	38	37	18	7	9

Dopočet do 100% tvořili odpovědi „neví“.

V posledním sloupci tabulky je rozložení odpovědí otázky zjišťující zdravotní stav

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál 2020, 7. – 23. 5. 2020, 1043 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

Tabulka 5: Obava o zdraví svých blízkých podle pohlaví (v %)

	Rozhodně se obává	Spíše se obává	Spíše se neobává	Rozhodně se neobává
Muž	31	41	24	3
Žena	43	38	16	3
Celkem	37	39	20	3

Dopočet do 100% tvořili odpovědi „neví“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál 2020, 7. – 23. 5. 2020, 1043 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

Tabulka 6: Obava o zhoršení ekonomické situace v ČR podle vzdělání (v %)

	Rozhodně se obává	Spíše se obává	Spíše se neobává	Rozhodně se neobává
Základní a vyučení	33	43	18	2
Maturita	28	48	18	2
Vysoká škola	33	55	11	1
Celkem	31	48	16	2

Dopočet do 100% tvořili odpovědi „neví“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál 2020, 7. – 23. 5. 2020, 1043 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

Dále jsme analyzovali, jaká je míra obavy ze zhoršení ekonomické situace domácnosti v jednotlivých socioekonomických skupinách respondentů. Pochopitelně status dotázaného neurčuje vždy status rodiny (pouze v případě hlavy domácnosti, ale tuto informaci nemáme) – je zřejmé, že studenti žijící s rodiči přejímají jejich statusové vymezení, stejně tak ženy na mateřské či rodičovské dovolené status svých mužů, atd. I tak jde o podstatnou informaci ukazující na nerovné postižení (obavy z postižení) různých socioekonomických skupin obyvatelstva. Údaje dokládají, že nejméně obav mají větší podnikatelé a důchodci, nejvíce obav, kromě nezaměstnaných, mají nekvalifikovaní ale i kvalifikovaní dělníci a ženy na mateřské dovolené.

Tabulka 7: Obava ze zhoršení ekonomické situace domácnosti podle socioekonomického statusu (v %)

	Rozhodně se obává	Spíše se obává	Spíše se neobává	Rozhodně se neobává
Student	10	36	48	4
Nepracující důchodce	10	33	36	18
Nezaměstnaný	54	23	23	0
Žena na mateřské dovolené	30	46	16	8
Podnikatel se zaměstnanci	0	31	46	23
OSVČ	12	39	43	4
Vyšší odborný nebo řídicí pracovník	9	33	45	13
Nižší odborný pracovník	23	34	35	7
Úředník, pracovník služeb	19	42	34	5
Kvalifikovaný dělník	23	42	27	8
Obsluha strojů, nekval. dělník	35	37	28	0
Celkem	17	36	36	10

Dopočet do 100% tvořili odpovědi „neví“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál 2020, 7. – 23. 5. 2020, 1043 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

Obavy ze zhoršení ekonomické situace domácnosti jsou však daleko více podmíněny subjektivním hodnocením materiálních podmínek domácnosti (viz tabulku 8).

Tabulka 8: Obava ze zhoršení ekonomické situace rodiny podle subjektivního hodnocení materiálních podmínek (v %)

	Rozhodně se obává	Spíše se obává	Spíše se neobává	Rozhodně se neobává	Mat. živ. podmínky domácnosti
Velmi dobré	7	16	50	25	12
Dobré	12	35	42	11	52
Ani dobré, ani špatné	23	48	25	3	28
Špatné + Velmi špatné	43	41	13	5	8
Celkem	17	36	36	10	-

Dopočet do 100% tvořili odpovědi „neví“.

V posledním sloupci tabulky je rozložení odpovědi otázky zjišťující materiální úroveň domácnosti.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál 2020, 7. – 23. 5. 2020, 1043 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

Za pozornost stojí následující dvě tabulky, které propojují hodnocení účinnosti přijatých opatření vlády s mírou obav. V prvním případě jde o obecná opatření a obavu o zdraví, v druhém o ekonomická opatření a obavy ze zhoršení ekonomické situace v ČR. V případě zdraví výsledek dokládá, že zde není zdaleka lineární vztah, že hodně převažují ti, kteří hodnotí opatření jako neúčinná, a přesto se o zdraví neobávají (jen malá část dotázaných ale spojuje obavy

s mírou účinnosti očekávaným způsobem – neúčinnost nese velkou obavu). V případě zhoršení ekonomiky údaje prokazují lineární závislost – neúčinnost vede k výraznějším obavám – ale vazba není zcela jednoznačná.

Tabulka 9: Souvislost hodnocení účinnosti opatření vlády s obavou o vlastní zdraví (v %)

	Rozhodně se obává	Spíše se obává	Spíše se neobává	Rozhodně se neobává	Účinnost protiepidemických opatření
Rozhodně účinná	20	34	35	10	31
Spíše účinná	13	30	47	9	55
Spíše neúčinná	15	27	37	21	8
Rozhodně neúčinná	27	9	18	45	2
Neví	22	33	31	11	4

Dopočet do 100% tvořili odpovědi „neví“.

V posledním sloupci tabulky je rozložení odpovědí otázky zjišťující účinnost opatření.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál 2020, 7. – 23. 5. 2020, 1043 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

Tabulka 10: Souvislost hodnocení účinnosti opatření vlády na podporu ekonomiky s obavou o zhoršení ekonomické situace ČR (v %)

	Rozhodně se obává	Spíše se obává	Spíše se neobává	Rozhodně se neobává	Účinnost ekonomických opatření
Rozhodně účinná	32	35	21	5	7
Spíše účinná	25	52	19	1	40
Spíše neúčinná	37	47	12	2	29
Rozhodně neúčinná	54	30	11	5	8
Neví	31	47	16	2	16

Dopočet do 100% tvořili odpovědi „neví“.

V posledním sloupci tabulky je rozložení odpovědí otázky zjišťující účinnost opatření.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál 2020, 7. – 23. 5. 2020, 1043 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	<i>Naše společnost – speciál 2020</i>
Realizátor:	<i>Median, s.r.o.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
Termín terénního šetření:	<i>7. – 23. 5. 2020</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání, ekonomické postavení, frekvence užívání internetu</i>
Vážení dat:	<i>pohlaví, věk, vzdělání, kraj velikost místa bydliště, ekonomické postavení a užívání internetu, věk x vzdělání, pohlaví x kraj, věk x kraj, vzdělání x kraj a velikost místa bydliště x kraj</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 18 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1043</i>
Metoda sběru dat:	<i>Kombinace dotazování CAWI a CATI</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>KK15a až KK15h</i>
Kód zprávy:	<i>ov200619</i>
Zveřejněno dne:	<i>19. června 2020</i>
Zpracoval:	<i>Milan Tuček</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (zde je to obyvatelstvo České republiky starší 18 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce a u tohoto speciálního výzkumu také na ekonomické postavení a frekvenci užívání internetu. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí atd.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 18 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý. |